

dafina, bosiljak i ukrasno cveće

miodrag racković

Uvek kada se rastužim, zgrčena lica i duše, zaželim da posmatram šibljie rascvetane dafine. Da na jabučicama prstiju osetim beličastu prašinu koja opada sa njene kore i dugackog, nežnog lišća što kožu miluje kao gušće perce. To su ta tajanstvena, neočekivana, bekstva od porodice, to ludilo od nestrpljenja da se iskradem iz kuće, ta smetena jurnjava prema umirujućem, raslošnom žbunu, kada sam otrovno gorak.

Automobilom, za nešto više od pola sata forsirane vožnje, na dvadeset četvrtom kilometru Ibarske magistrale, mogu da stignem do ugostiteljskog objekta »Kod srećnog para«, u privatnom vlasništvu uvek nasmejanog bifedžije, amatera, Mijuška Hadžividojkovića Mišice, plecatog i brkatog čovečine, što goste dočekuje kao najrođenije.

Čim svratim u ovu krčmu ugodno me iznenadi zadah terpenina, tek ugaženog vapnenca i mirodije koja se rascvetala iza domaćinove kuće, nekim prhurom, što oporim vonjem neodoljivo goni u dremež. I to, kao lek od gorčine, tražim u nepredvidljivoj, prolećnoj bežaniji.

Verovao sam da, otežalih kapaka, zavaljen u ligištulu, posmatrajući ustalasni pejzaž i pitome zabrane iza kuće, treba da što dublje udišem prohladan večernji zrak, pa će se blagost i sklad preliti preko mene kao mleko.

Da ću, krišom, od ljubaznog i otvorenog Mišice oteti tajnu mešanja ugodnog šlaga kojim zaslađuje smirene i pozne dane. Jer, sabirao sam u sebi, nije poštenom Hadžividojkoviću stala kobila u propac da juri za zaradom, već koliko da nije za džabe što služi goste i dočekuje namernike, kao zanimacija, u starosti. Ono, što je poštena reč, oporavljen od svežine i usporenog životnog toka, ni sada, vremešan, ne bi ustaknuo pred bilo kojim metiljavim tridesetogodišnjakom kome pesnicu možeš staviti između gróca i okovratnika.

Što su mu proćelje kućno opervažili ukrasno žbunje, bosiljak i slatke lejice šebója i majčine dušice, treba zahvaliti prevelikoj ljubavi koju je ovaj amater u ugostiteljskom poslu gajio prema velecenjenoj supruzi Dafini, što je stub kućni, oko koje se sve vrti.

Od koje bije topla struja milja, i sigurnosti, kao u testu nastrugana šipka vanile.

Mnogo je razloga i naširoko bi trebalo objašnjavati zbog čega su Hadžividojkovići, Mijuško i saputnica mu životna Dafina, morali da budu zadovoljni. Ne samo da im je beričet polako priticao, sa gostima i uhodanim mušterijama, već i zarad sreće svoje jedinice, udate za mladog i ambicioznog inž. arh. Arifa Omerbašića.

Konačno, mogao je da odahne kao čovek koji je zdenuo seno, bez rastura, u goleme plastove. Kao težak koji se besposleno mota oko prepunjenih ambara.

I, upravo, računajući da sve bude uređeno kako se samo poželeći može, dobri Hadžividojkovići je napustio, u korist svoje malokrvne i prozračne kćeri, stan u Zmaj Jovinoj, preko puta bivše Klasne lutrije, sinu je kupio garsonjeru u Zemunu, a on je pristao, kako je to sa smehom, toliko zacenjen da je morao nekoliko puta praznim grlom da hvata zrak, govorio, da se vrati majčici, u mekušni skut prirođin.

Sada kada je sve lične predmete postavio na za njih propisano i unapred isplanirano mesto, mogao je da se opusti, vodeći računa jedino o imanju što se, kao tmasta četvorina, pručilo iza njegovog ugostiteljskog objekta. Da gasi kreč i da u belo farba zidove glavne sale, koja je pre ličila na starinsku, porodičnu dnevnu sobu, iz koje su se domalo izgubila domaća čeljad. To je, do ludila, dražilo namernike.

Otkako je, pre pet godina, odlučio da se povuče u pitominu nadomak grada, dani su se slili u jednolično, srećom i obiljem kao šipak nabijeno životarenje, sa tačno utvrđenim međama godišnjih doba, pa je i poslove planirao ugrubo, te kako kod ga načneš, čak i da zabasa na stramputicu, ruka ne može da mu omane.

Otada i datira s ljubavlju rasuta dafina, kraj proćelja, što se raširila do niskih prozora spavaće sobe porodice Hadžividojkovići.

Lekari, na Vojnomedicinskoj, savetovali su mu da batali državni posao, sklon je nepotrebnim stresovima, organizam i živčani sastav su mu načeti, a srce tanko i nepravilno odbija, samo što nije zaključivao infarkt, kao kukavica na satu. U susretu sa zdravim seljačkim životom, Mišica je polako osećao kako ga obuzima radost, jer bilo s koje strane da krene, svi putevi vode na jedno. Pomiren sa sudbinom, penzionerskom, sve češće se, i bezrazložnije, smeja, povodeći se za upornim, a iskidanim, šumovima svog dobrog i ručnog srca.

Nije vodio računa dopada li se to gostima, već je sa smeškom, okrenutim unutra i među stisnute zube, služio kao svaki dočekljivi domaćin, ratluk s hladnom bunarskom vodom i tursku kafu, besplatno.

Mene je, na primer, vredalo njegovo slugerskijsko cerenje. Znao sam da je to po savetu doktorskom, ali nije pristojno da mi se, zgužvanom i opijenom tako gustim predvečerjem, kezi, a hrópcé kao sipljiv konj na julskom žaropeku.

Još na samom početku, kada su namere za otvaranje ugostiteljskog objekta bile prilično maglovite, mladi bračni par iz Austrije, izbezumljen od oćajanja, zakucao je usred noći na njihova vrata i zatražio prenoćiste.

Kolima su zakaćili graničnik na drumu, razbili su desni far i ulubili krilo, u motoru, čim doda gas, čuje užasno kloparanje. Platiće im obilato, samo da prenoće. Da dočekaju svanuće. Pokazivali su mu karticu međunarodnog osiguranja, ništa to ne vredi, u ovoj divljini. Boje se da ih ne pokradu, strahuju od nasilja. Tako su ih plašili prijatelji pre nego što su krenuli u avanturu.

Mijuško je neodlučno češkao šiju, pažljivo, ispod gustih veđa posmatrajući sitnu bledunjavu ženu, koja bi mogla, da nije nosila nekakvo staračko, žilicama prošarano lice, da se izdaje na neuhranjenu, šiljatu devojčicu. Pristajem, raskezio se Mišica,

jeste da je nezgodan čas, ali sevap je pomoći nevoljnicima, pa ćemo o plaćanju sutra razgovarati.

Kolebao se Hadžividojkovići i zbog toga što mu je sasvim izvan reda i običaja izgledalo to prometanje starosti u veštićji lik, u zavodljive prikaze šiparičke nemoći.

Austrijankin izgled i pozni sat neprijatno su povredili Mijuška i iz drugog razloga. Mada je ženica nezainteresovano zverala po prostranoj trepezariji, povremeno zastavljajući otežali, sneni pogled na svom suprugu, ličila mu je na njegovu Sunčicu, njegovu zlatu, što se rastalilo u neprirudnoj ljubavi prema čoveku tuđe vere i drukćijih navika, na žučne i preterano bolne rasprave koje su mu istanjile dušu i naterale ga da se zauvek iseli iz Beograda.

Isti dremljivi pokret kapaka video je u Austrijanke, kao i u zagušljivoj i preteškoj trudnoći za Sunčicino nezrelo telo.

U razdanju, dok je muž huktao, vukući čelični lim da bi oslobodio prednji toćak, ta ptićji svijena ženica ga je pomilovala, zaštitnićki, po obrazu. Božanstveno, spavala je kao kod kuće, u Tirolu.

I tamo, u planinskim svratištima, uvek ih doćekuju dobri, ljubazni i uslužni domaćini, ostareli parovi za koje je ugostiteljstvo — i rasonoda i biznis. Svi oni izgledaju kao osobe preko kojih se sreća preliva, pa mogu da se nadmeću u ljubaznosti.

Inaće, to su jake individualnosti, gorštaci, imponuje svakako ta sdraćnost.

Nigde nije videla toliko nasmejanih ljudi kao u planinama. Vrtoglavica od bezbrićnosti. To povoljno deluje na namernike, jer predstavlja deo turistićkog standarda, ona nadaleko ćuvena ljubaznost planinaca, zbog koje, verovatno, i predele iznad 1.300 metara nadmorske visine u prospektima nazivaju »sunćanim« ili »nasmejanim«.

Imaju, i Dafina i Mijuško, urezan u lice grć radosti i sitog zadovoljstva, liće na ljude koje su sve brige bacili iza leđa, koji su poravnali račune, u prošlosti.

I drugi, domaći gosti, namernici, ljubavnici što su ko kućni vonjali po uvoznim, muškim kolonjskim vodama, i razlepetane devojke što su joj kale od ushićenja, histerićje greha i nasilno potiskivanog stida, potvrdili su da su malerozni Austrijanci bili u pravu.

Neoćbukani kamin, pogaća koju je u reni, po želji gostiju, pekla Dafina, breskve još vlažne od jutarnje rose, koju s rana jutra oni što su prenoćili kod Hadžividojkovića mogu besplatno da beru, ispunjavali su putnike blaženstvom. A Mijuškov smeh je vazduhom plavio, prskutav, zvonak, divan, ostavljajući duboke brazde na njegovim gorštacićki zdeljanim obrazima. Da se na molitvenik zakuneš — srećni, smireni supružnici.

Jedino mu je njegovo zlatu, Sunćica, s prokletnikom Arifom, inovercem i goljom, dolazila retko, jedino kada je potrebita i nevolje je pritisnu kao lasica kokušo uz plot. Mućaljivo bi se keserila, pokušavajući da prati oćevo valjanje poluglasova koji su mu se ispod brkova izvijali, pa ipak je, razrogaćenim okicama što su slobodno lutale po stanjenoj glavici, strogo i s osudom posmatrala kako se Mijuškovo truplo trese od unutrašnjeg kikota, pokrećući u sitnim drhtajima naslage suvišnog sala i mesa na širokim ramenima.

Grizao se Mijuško zbog huđe sudbine voljene Sunćice, sa strahom prateći kako kopni i kako joj se sve, nespretno, otima iza paperjastih prstiju.

U tim prilikama uvek bi ga nekakva svirepa ruka šćepala za gušu, za ćureći namreškanu vratinu, pri kriomićnom pogledu na to mlado, a presahlo telašće.

Ćak ni malog Aliju, detence crno i kosmato kao brđsko magare, više nije mogao, kao kost svoje kosti, da pomiluje.

A te godine, slućajnost li je, nafaka li je, po prvi put je, iza kuće, proćvetala dafina.

Taman je Arif krenuo da zamezi, uz domaću rakiju u koju je g-đa Hadžividojko-

vić stavljala dvadesetak trava — žutilovke, pelena, šafrana — i malo koncentrata anisa, komadišku ovčjeg sira, kada Sunčica plaćnim glasom stade da bogoradi.

Nemaju ni filera, krediti za kola i nameštaj, izdaci za stan, a preduzeće njenog voljenog je u kritičnom stanju, pa površ svega, sramota i nesreća, neću preživeti, ugušiću se od pritiska, dragi joj je zapao u kartaške dugove.

Nije, tata, zao, nije dripac, hteo je na prečac da reši našu situaciju, priznao mi je, u suzama i kršeći prste, da je namerao od dobitka da me iznenadi novom haljinom. Ne sme se zaboraviti da u suštini ima dobro srce. Samo, moram i ja da se žrtvujem, krenuću nam jednom zvrk, pomeriću se perce na tombolskom točku, sreća će se i nama osmehnuti. Napustiće me, tatiće, čelo se Sunčicino nabora lomljivim linijama kao da led puca, dom će mi opusteti, šta ću, samohrana, u belom svetu.

Mijuško poklopi šakom brkove i debele usne. Koliko, upita, odavno naviknut da ga njegova sve prozirinja, malokrvnija i nervoznija Sunčica zaokuplja preklinjanjem koje je u sebi imalo nešto od skičanja pridavljenog kućeta. Jedno, dva miliona, promrmljala je, kao da se davi, tako, zaokružila je, toliko bi im bilo potrebno da se snađu i izvuku iz privremene krize. I, mada je Hadžividojković zviznuo kao da ogara vabi, ipak je potvrdno klimnuo glavom, jer je i ranije sređivao čutke neprilike u koje je zapadala njegova setna i neutješna kći.

Često bi sujeverno pomislio da mu se neka zloćudnica, poput one pričljive Austrijanke, sveti za oholost, za obilje i napredak koji nije zaslužio.

Tek tada Arif ispi rakiju od kraja, natoči polagacke još jednu, pa je okrenu, zabacivši kosmatu glavu, a Sunčica odvoji detence od grudi, iako je kmečalo, naglo odskoči, kao da joj je pozlilo od tog brzog, mada očekivanog i uvek besprigovorenog očevo pristanka: ugušiću se od ovog smrada, to kao da guma gori.

A iza njene slabunjave kose, što je visila u repovima, prvi put ove godine, procvetala je dafina, raspusno mirišući na gorki badem, na tucani bosiljak i lavandu, britko kao vazduh sečen hladnim vetrom planinskim.

Nije se oduvek beričet širio i, kao užegao vonj topline, nadirao preko Hadžividojkovićevog praga. Niti je poštovani Mijuško bio tako tankog pamćenja da je zaboravio trenutke kada mu je bilo malo stalo do radosti i nadmoćnog cerenja. Sećao se da je, pre četrdesetak godina, zapalio veliku lojanicu u sabornoj crkvi, zaključujući se da će se ukoreniti u ovom čudnom gradu koji, sada, rasplinut, skorojevićevski nadolazi kao izmećarsko, vodom zamešano testo.

Niti se postavio bez razloga na imanju, nadomak poslednjih periferijskih kuća, šćućuren kao u zasedi. Čak i zvižduk mu je lovački, tanak ishrk zraka koji pušta niz fino svijeni luk donje usne, kao niz travku.

Primerice, malo ko bi u tom mirnom čoveku, odmerenih pokreta, prepoznao vižljastog išlednika koji je, u prvim posleratnim danima, u svojim šakama držao predmete procesa protiv mnogih ibeovaca, onog koji je bio nadaleko poznat po uzrečici: šlusigotovo.

Saslušavao je okrivljene, išao za sumnjivim trgovcima koji su vonjali po državnom neprijatelju i nečistim rabetama, pisao zapisnike i predavao gotove i obrađene predmete sudovima, šlusigotovo bila je završna faza neprospavanih noći i mučnih dana, u toku kojih je gledao, kao da ih mesi među prstima, ljudski kal i nesreću, lukavost, ridanje, prenamaganje, preklinjanje, upropašćene karijere, jedan tumbe okrenuti svet čiji oblici pucaju od grubog rukovanja i neprikladne upotrebe.

U njemu, u tom svetu, vrilo je kao u nekoj magmi vrele i gorke jave, koja sasvim polako okoštava, nasuprot Beogradu koji se svakoga dana kaćiperski budio, bolje hranio i razrastao.

Da li po kazni ili tek tako, uveli su pod hitno nekakvu administrativnu kvotu, Mijuško je morao da pređe u »Kolonijal«, trgovinsko preduzeće mešovite robe, smešta se upisao da pohađa za tu priliku organizovane kurseve za rukovodeće osoblje i Višu političku školu, pa je po sili zakona naterao da ga postave za komercijalnog direktora.

Eh, tek što je malo situaciju omekšao kao obućar kožu pred štavljenje, opet počeo nešto petljati o potrebi objedinjavanja svih kolonijalnih radnji u gradu, tobož organizacija trgovinske mreže je usitnjena, administrativni aparat raste nekontrolisano, a samo snažno preduzeće može samostalno da nastupa prema inostranstvu i prema proizvođačima. Ostvariće se tako zatvoren proces proizvodnje — trgovina — banke — finalni potrošač.

Svestan je Mijuško da to smeraju da mu potkrešu krila, zbog sile zakona i njegovog inata. Mnogima je rogove sabio u čelo. Neopazimice šmugnu u samostalnu trgovinsku jedinicu »Voćar«, isturenno odeljenje poljoprivrednog kombinata iz Sremske Mitrovice, namesti se kao direktor prodaje i sektora uvoza i izvoza.

Objedinjavanje prodavnica značilo je da, umesto da sam donosi odluke i stara se o društvenoj imovini, nad njom postoji, šlusigotovo, jedno telo, nekakav administrativni centar, zatim komibnovani potrošački saveti na nivou cele mreže, pa dok prodaš tonu jabuka ili dobiješ saglasnost za uvoz šećera, možeš da se posereš u trgovinu. Ovako, računao je, čist posao, s malo rastura.

Tadašnji, vajni, njegov prijatelj iz prvih dana obnove, Dobrivoje Čaćinović, uzalud ga je upozoravao da ni s »Voćarom« neće biti dugo kao na trkalištu, podešeno da bi se slobodarski i domišljati duh Mijuškov razmetao upropac.

I, doista, slušajući i na jednu i na drugu stranu, i tanak vez što je opredalo, u gradima, njegovog srce, i savete bojažljivih prijatelja, Hadžividojković ošacova jedno parče, znajući kao čovek svikao na zemlju, koliko vredi i šta se može napraviti čak i od parloga kraj glavnog puta, samo da je zdravlja i uporne volje, pa vlasnika pritisku uza zid, popiša mu se iz trka na očevinu, i to tako kao da mu čini uslugu i da ga iz sažaljenja oslobađa tog ubogog komada grabla i leskovine.

Uskoro, pokazalo se da Čaćinović ima ne samo neslućenu moć predviđanja, već kao da je tom zlom kovitlacu sudbine želeo nešto i da pridoda.

Prvo, ozbiljnog i na posao drčnog Mijuška gurnuše u zapećak, tranzirajući mu sektor, navodno zbog toga što, prema pozitivnim propisima, ne može biti u isto vreme i nalagodavac i računopolagač, i likvidator i šef prodaje i nabavke, suviše se upravnih funkcija i vlasti nakomračilo u rukama druga Hadžividojkovića, treba mu fino obraditi krila. Bor-mašinom, autogennim zavarivačem.

Nije badava travu pasao na livadama zlatiborskim ni Mijuško Hadžividojković, vidi on kako puca zemlja između njegovih nogu u krivudavim, dubokim reselinama od prevratničkih, tektonskih poremećaja. Zar da čući, zblanut, zar da se pravi nevešt kada mu sudbina, đavo, nekakav čupavi uncut u obliku naivnog Dobrivoja ostavlja poruke, preteča upozorenja da se na svašta pripremi? Da navuče opakliju privotrstva?

Kao, rastrubi po preduzeću, ide na poslovnog putovanje po Bosni, posetiće Kladanj, kombint u Sarajevu, i bratskoj joj Hercegovini, svrnuće do HEPOK-ovih plantaža, ima neke veze i u Metkoviću, biće bum na beogradskim pijacama kada im usred zime bude dopremio lubenice, grožđe, smokve, dalmatiski pršut, kamenice i daguje iz plantažnih staklenika i ribogojilišta.

Već je pripremio elaborat i ponude, ukratko, izradio je scenario šta će s drugovima iz narečenih preduzeća razgovarati, pa iz potaje okrene brojeve kućnih telefo-

na; zdravo, kako si; znaš koja je; znam; tako stvar vuče zaradu za obojicu; kužim; ne treba objašnjavati; onda piši i šalji; trenutno nemamo na lageru, ali za »Voćar« će se naći; poslao sam ti zaključnice; usluga za uslugu; a to znači da je rabat vaš; kako žena; kako mališani, jel' ti se uvećala porodica; i šlusigotovo.

Jedna od tih nerazumljivih natruka prirode koja opominje bila je iznenadna i sasvim u nevreme izražena bolest njegovog bračnog i životnog druga — Dafine. Ono, ruku na srce, nikada se nije mogla pohvaliti osobito čvrstim sastavom, pa posle devojačke malokrvnosti, neredovnih mesečnica, mučne i plačljive trudnoće, belančevina i bolesnih bubrega, najviše u periodu kada je bila noseća sa Sunčicom, rastrojeni živci dođoše kao prirodna posledica istranog života pored Mijuška, u čije poštenje nikada, ni na točku mučiteljskom, ne bi posumljala.

Ta nervna bolest, tog ga je sprečilo da se kao riba, migoljavo, izvuče iz petljancija s »Voćarom«.

Priznala mu je Dafina, posle dugotrajnog buncanja i dvodnevnog neprekidnog sna, u toku kojeg je Mišica, po prvi put sa zebnjom osetio da ga davi bniga i da su mu ruke vezane ženinom slabošću, već na ivici strpljenja, pričala mu je da su joj na najstrašniji i na najbezobrazniji način prilazili likovi, poznati, tražeći odgovore na pitanja koja nije shvatala i koja su je mučila upravo zato što su nejasna, a ipak je znala da je, godinama, čekala da isplove na videlo dana.

Tako, na primer, prilazi joj deverko Milisav i snajka, brslja, zbog kog andraka nosim sindžire? Popripitaj, bre, tvog Mijuška, neka učini da vlasti zažmure na jedno oko. Ako je žito zadružno, pita mladić, zašto nam ga otilmju, nevosto, bre, zašto toliko nepravde natašte da gutam, kaži, kad si otoič znala da se gradiš naivnom?

Pa je, laka senka, još bezobrazno steže, šakama, za gležnjeve.

DVE PESME

branko maširević

NOĆNI SUDOVI

saborac ili uhoda
misao srca ovog jednog
za sve
prejako druženje
izazov koji upijam dušom
pripremljen jetko
na pouku kolektivno neshvaćenu
pred mogućim pokoljem
svega što noću bdi
lirski drhti i tajno nestaje
već nekoliko milenijuma
u vreme čovekovo
u službi njegovoj
u međuprostoru gde bezdani sude
i ja sad stojim
ne oklevam ali slutim
da li mi od svega preostaje
vraćanje na uvek potrebne samo moje
noćne sudove

PRODUBLJENA MISAO

dubiš misao
a sve je manje materije
na koju se možeš
osloniti
misao melje podjednako
tebe i materiju
nestajete proporcionalno
uprkos dijalektici
koja uči samo o promeni stanja
tebe je sve manje
i ništa te drugo ne može zameniti

Ta pitanja, Dafina je malaksalo šetala očima po tavanici, nisu je zamarala, ni vređala.

Jel' da, Mijuško, praviš se nevešt, pa pi-tači zaborave. Ali, jezivo se osećala što je deverko ostao tela dečaka tankovijastog, obrazi su mu jedino ostareli, skunjio se Milisav, u sećanju. Užasno se, tokom bo-lesti, krivila njena svest, grizla je savest što ti likovi stare, što nastavljaju da ži-ve, iako je bila ubeđena da ih je, jednom završavaju, u nenarušljivoj mladosti, zadržala u lepoj uspomeni.

Odmah posle Lajpciškog sajma, tek što je poverovao da su svakodnevnica i poslovni odnosi — voda na čijoj površini pluta bez problema, na zov Dobrivojeve savesti, dokumentovane podacima iz obimne što-ćinske delatnosti druga Hadžividojkovića, u »Vočaru« otpoče rešetanje, te i Mijuška staviše na tapet, kao jednu od tačaka dnevnog reda, ali najšakljiviju, na vanrednoj sednici radničkog saveta.

Šta razglabati, zaključiš da, imajući u vidu zasluge koje je drugi Mijuško Hadži-vidojković Mišica imao za razvoj trgovin-ske mreže preduzeća i za nastup »Vočara« prema trećim tržištima, a s obzirom na ne-pobitno utvrđeno stanje flagrantnog preko-račenja ovlašćenja i korišćenja službenog položaja u privatne svrhe, radnički savet će preduzeti korake u pravcu sporazumnog raskida radnog odnosa, što je za Mijuška značilo isto što i prevremeno penzionisa-nje.

U tom kobnom, prelomnom trenutku u njegovom životu, još jedan predznak da su se nebeske karte loše otvonile, Sunčica mu bezazorno saopšti da će prekinuti ško-lovanje u Ekonomskoj školi. U drugom je stanju, neka je seku, neka je čereče, niko-ga osim Arifa neće za bračnog druga.

Ne bi se moglo tvrditi da je Mijuško baš nakrivio kapu, pa rekao: drugovi, hvala na poverenju, odoh s pesmom u mirovinu.

Mučila ga je nesаница, ispijao je baterije lekova, onda je, po nagovoru onog istog Dobrivoja, stao da skuplja potpise radnika, zabiti je došlo do grubih reči i trajne om-razе između Mijuška i njegovog pokvare-nog prijatelja, jer se njegova akcija među zaposlenima u »Vočaru« protumačila kao podrivanje kolektiva i sektaštvo, pa se još jednom uveri da ko posrne, mudrovat mu brane, te je jedva čekao da prođe fortutu.

Pa ipak, genjalnim rezom uspeo je Ha-džividojković da izvuče stopalo iz stupice: Sunčici je ostavio stan u Zmaj Jovinoj, sin će se, muškarac je, već snaci u ovoj zavrz-lami od svakodnevice, a on se obnovljenim snagama, inatan i povređen u živac, baci na dovršenje kuće za koju, opterećen bri-gama, sramotom i neprilikama, još nije slutio da će postati drumski mehana pod romantičnim nazivom »Kod srećnog para«.

Dafina je, venula u sobnom kutu, skrha-na smušenošću, brzinom građenja i neu-mitnošću sudbine.

Čak je od nje tekao zasitan miris, kao u smežuranih jabuka.

Znao je drugi Mišica da se Dafinine ludo-rije neće okončati samo maglovitim priča-ma o prilikama koje naviru iz sećanja. Sve ima svoj začetak, rast, cvetanje i raspad. Tako, kada mu jednog dana dojavise da su je jedva spasili od davljenja, kraj ukotvlje-nih šlepova, na desnoj obali Save, Hadži-vidojković je smireno prokoptao da je više ne sme puštati ispod kontrole.

Pričala mu je, opet, moleći da joj op-rosti nepromišljenosti i da je ne sramoti pred decom, deverko je postao bezobrazan, nasrtljiv. Vuče je, i kada sprava i na danu, za kosu. Pogledaj, mrdarušo, kaže, šta ste napravili od rođaka. Kostii im vape do ne-ba, trunuli su u zatvoru ni zbog čega. Lo-povi i probisveti, vi, zar, da budete gospo-da!? A, ja, Mišice, vidim sve te naše, sede za sofom, smeškaju mi se, nudeći mi slav-ski kolač. Čuješ li, bogato se živi, danas, i na onom svetu. Uparadeni, ne boje se ni

rogljeva, ni u čaju od koprive i gašenog uglja, raširili su se i oni u bogatstvu.

Kao u lovačkoj zasedi, dužan je bio da prati svaki, i najmanji trag koji ga vodi prema šćućurenoj zverci, spreman da niz nevidljivu travku pusti onaj izvežbani zviž-duk koji iz dremeža budi ogara. Toliko su se stvari zapetljale u njegovom životu.

Plan koji je stvorio, lupajući se ipak u čelo zbog svoje nepromišljenosti i zbog to-ga što nije na vreme osetio dah novih vet-rova, morao je da sprovede, u žurbi, koja je umnogome prevazilazile njegove snage.

U terapeutske svrhe, zbog pogodnosti promene vazduha i atmosfere, poveo je i Dafinu na plac, stavio joj je u zadatak da kuva za majstore, a on se vučji bacio na dovršenje kuće, kao da mu se dimi pod nogama.

Bilo je propisano, za radnike, u 7.30 — rakija i jaka, tek malkice zasladena kafa, u 9 — doručak, a u 14 časova — obilan a jednostavan ručak. Obično sataras, papri-kaš, pasulj sa suvim mesom ili kupus, ugu-sto kuvan, s krmenadlama. Tek u 16 časo-va, pred odlazak — flaša hladnog piva. Sve je to pripremala Dafina, ali se i dalje savijala i kopnela, čuteći i začuđeno pos-matrajući taj zamah krčevine bagremara i podizanje kuće, koji je pokrenuo njen Mi-juško.

Na vest da je, posle gotovo četrdeset osam sati mučenja, njegova Sunčica rodila zdravog momčića Aliju, od 4,375 gr, dužine 62 cm, Dafina opet stade da se gubi, tuže-ći se na glavobolju, tako da je više od pet-naest dana Hadžividojković morao i da priprema hranu i da nadgleda radnike, da ne ošljare. Njen deverko seo joj je na gr-baču: vrati mi marvu, podigni mi staju, nisam ni ja kopilan.

Podrugivali su se radnici s tom dobrom ženom. U bolesti bi, na primer, pitala da li, u njihovom kraju, pre nego što istekne četrdeset dana, obavezno probodu mrtvaca, ili mu samo stopala vežu osvećenim konop-cem?

Mijušku se, opet, žalila da joj se onaj mucavi Radiša Trifunov, onaj što ne vadi, ni kada spava, čačalicu iz usta, privlači i štipa je za zadnjicu, a drugi Hadžividojko-vić se krstio iza njenih leđa, jer nikakvog Radiše, ni mucavog ni s čačalicom, nije bi-lo među radnicima, te nije mogao nikoga primerno da kazni.

Tek kada su majstori i najamni radnici otišli, mogao je drugi Hadžividojković da odahne. Kuću je stavio pod krov i ugrubo omalao, dobio je rešenje od Zavoda za so-cijalno osiguranje SO Stari grad na penzi-ju, zajedno s razlikom od Nove godine.

Otada, duša Mijuškova mirisala je na tutkalo i terpentin, na sveže rastanjen klak, na onaj zasitni, topao vonj stajskog đubreta koje je netom bacio po novozasa-đenom plantažnom voćnjaku i parceli brzo-rastućih, hibridnih oraha.

Biće da se, u tim sumračjima ispunje-nim tromim zadovoljstvom i sigurnošću, posmatrajući plodne oranice iza kuće i mrveći masnu zemlju između kratkih prsti-ju, osetio oslobođenim brigi, jer je u nju, kao u neki pletenom žicom ograđeni kutak njegovog bića, neopozivo usađena klica.

Na distanci od 25 km lagane, neforsirane vožnje od voljenog grada, na njegovom preplanulom obrazu neočekivano se zapatio smešak. Slično brazdama koje su unakažavali u sećanju ostarele likove u Dafininim košmarima.

Mijuško Hadžividojković se smejaо iz pluća i dušnice, ogromnim i naglo zdebija-lim truplom, kao da u njemu narastaju lopte smeha, koje ga guše, prskajući mu u grkljanu. Uši bi mu prvo pokrvene, iako bi mu se usne u prvi mah skupile kao sa-sušene smokve, a onda bi kikotanje stalo da provaljiv iz njega, u valovima, u grgo-tanju, u jezivim kricima što naliče na štu-canje. Taj smeh, smeo se zakleti, obmanuo

je onog podsmešljivog uncuta što se oko-mio da mu jednom zanavek smrsi konce.

Smejaо se Mišica kao da, zazorno, želi da podstakne na radovanje, da neko od nje-govih najdražih saučestvuje u toj sreći, smeš-tenoj u sakloptom i zgodnom kvadratu imanja iza kuće, što je pripravljeno za ra-đanje.

Želili su korisnici ugostiteljskih usluga u objektu »Kod srećnog para« da se nasite radosti Mijuškove, kao sveže vode iz arter-skog bunara. Ali, uzalud. Njegovo cereka-nje, to krivljenje obraza što su ođskakali prema ušima, ličilo je kao da kakvom do-konom radoznalcu pokazuje zube.

Jedino je Dafina, sada već potpuno oma-tufila i zagledana u hirovito pojavljivanje rođaka, gnevnik i zavidljivaca u snovima, prenoseći izmučeno telo s mesta na mesto, koje bi joj Mijuško s blagošću u napuklom glasu, a bespogovorno, odredio, mogla da ga dostigne u radovanju.

Prve godine mu voćnjak pusti mlado i kao kadifasta vunica nežno lišće, dobar znak da se zasad primio, druge mu Sunčica dojavila srećnu vest da se inž. arh. Arif Omerbašić, njen premili suprug, zaposlio u »Kongrapu«, iako mu je namera da, imaju-ći u vidu svoje kreativne sposobnosti, pre-đe u nekakav samostalni projekantski biro.

Pucaju od zadovoljstva, i ponosa, ođstam-pali su i podsetnice, barabar, imena jed-nog kraj drugog, kao što priliči fakultetski obrazovanim rođacima.

Toliko je sve oko Hadžividojkovića buja-lo, da je već treće godine žurio da razredi plodove da mu se voćka ne bi premorila od roda.

Čuvao je privatni ugostitelj — amater, samouk u ovom pozivu, koji je umešnošću i sjajem veselosti privlačio namernike kao što priprasto peč bubnjara okuplja mrzni-ke, razglednicu s uslikanim austrijskim Al-pima, od onog metiljavog para nesrećnika. Rajsnedlama ju je pričvrstio za zid, iznad kamina, koji je služio kao ukras u trpeza-niji. Svima se hvalio da su mu se javili ku-movi iz inostranstva.

Finansijsko poslovanje drumske mehane »Kod srećnog para« bilo je uredno. Ako se novci nisu slivali, bar su svakodnevno kap-ljali, pa puna čabrica.

A ništa nije moglo da umori upornog Hadžividojkovića. Deljao je kao oblicu isu-šeni pršut, vešto je slagao na tanjir kriške ovčjeg sira, brao je i prisluživao povrće iz svoje bašte, sve zarad gostiju koji su uživali u neočekivanoj, sasvim očuvanoj at-mosferi čiste seljačke kuće, nadomak gra-da, tek što se jurne Ibarskom magistralom.

Čim bi se malo okrepili, bilo je osećajnih ljudi, naročito među mladim ženama, pre-klinjali su da fotografiju Mijuška i Dafi-nu, na klupici, pred tremom, za hrastovim stolom, u trpezariji, obavezno s njihovim zadovoljnim smeškom kojim dočekuju i ispraćaju goste.

Hteli su da uzmu pelcer dafine i ukra-snog cveća što im je puzalo uz gležnjeve. Da se tim prizorom sreće čuvaju od uroka i malera.

Koliko, ti, ono, reče? — otezao je Hadži-vidojković više da bi Sunčici stavio do zna-nja da mora da razmisli, kočeci lice da bi ga nekako doveo u red, da bi mu se bore ispravile, na obrazu, od raznogno cerenja. I dok je Arif nalivao treću rakiju, Mijuško sasvim bez razloga pomilova ženu po ogoljenoj temenjači, sitnoj kao dečja pes-nica, gušeći se od gorke jeze što je i nje-govo zlato, njegova nežna Sunčica potpuno podivljala. Slično svim namernicima koji nahrupe bezglavo i uvek u nevreme, onih grubim mrzovoljcima, i njoj je smetalo što iza kuće, koja je dobila konačan oblik sa-vršeno građenog domaćeg ognjišta, dafina miriše na kinin, na zagoretinu, zaudara kao što gorki vonj anisa ostavlja sveli trag na Arifovoj bradi i u čeljustima.